

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Κατά την εποχή της 'Αναγεννήσεως, όπως σε άλλη την πνευματική κίνησι έτοι και εις τόν χορό, την κατεβουθη την έβιθε ή 'Ιταλία. Στην 'Ιταλία δεν ύπηρχε τότε μεταξύ τών λαϊκών και τών άριστοκρατικών τάξεων τώ χάσμα εκείνο πού ύπηρχε στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Στους άνωτερους κοινωνικούς κύκλους τών 'Ιταλών έξακολούθησαν νά χορευόνται, μαζί με τους άριστοκρατικούς χορούς πού έχαρακτηρίζοντο με τώ περιληπτικών όνομα ενάντιας», και οι λαϊκοί χοροί, οι χαρακτηριζόμενοι πάλιν με τώ γενικό όνομα «μπαλλο». Έβνε άλλθεια, ότι κατ' αυτόν τόν τρόπο απέκτησαν και οι λαϊκοί χοροί κάποια έπισημότητα, έξευγενίσθησαν θηλαδή, σάν νά λέμε, και ατόοι, πάντοτε όμως έμενε ή διάκρισι μεταξύ λαϊκών και άριστοκρατικών χορών. "Όταν, κατά τώ 1450, έγράφσαν τά πρώτα έγγχειρία «περί χορού», άνέφεραν δύο είδη χορών, τους άνήκοντας εις την τώ νά τ' α τ' α και τους άνήκοντας εις τόν μ' α λ λ ο. Τούς χορούς τού μπαλλο έχαρακτηρίζαν ζωηρότερες κινήσεις, μεγάλα πηδήματα, ζωοτάτες περιστροφές, σκέρτασι κλπ., ενώ οι χοροί νάντασι έξευλούντο με μεγαλύτερη ήρεμία, ήσαν άρμονικότεροι και άπαιτούσαν τεχνικότερο βηματισμό. Οι χορευόντες τούς χορούς τού μπαλλο έκινούτο όχι μόνον επί τού έδάφους, άλλα και στόν άέρα, ενώ οι χορευτά τών χορών τής νάντασι έκινούτο άποκλειστικώς επί τού έδάφους. Καί έτσι έξεγγείται και ή όνομασία «μπάσσα νάντασι», (δηλαδή χαμηλοί χοροί), την όποιαν έλαβαν οι χοροί αούτοι κατά την εποχή τού 1450. 'Αντιθέτως πρós αούτους, οι λαϊκοί χοροί, οι χοροί τού μπαλλο, ώνομάσθησαν άπό τότε και «δλετι νάντασι», δηλαδή ύψηλοί, ή μάλλον πη β η χ τ ο ι χοροί.

Κατά την εποχή εκείνη άνεπτυχθήσαν έξη περίπου είδη χορών, εντός τού πλαισίου τών «ύψηλών χορών». 'Η διαφορά των ουσιστασι στόν βηματισμό. Διευρφώθησαν δέ όχι μόνον άπό τούς χοροδιδασκάλους, οι όποιοι ήσαν τότε στί μεγάλη ύψηλη, άλλα και άπό τούς ευγενείς κυριούς και κυρίες, πού έκαμαν διαφόρους συνδυασμούς τών βημάτων για νά προσαρμόζουν κάθε φορά τόν χορό στην μουσική νών τραγουδιών τής μόδας, πού οι ίδιοι συνήθως και συνέθεταν. Τά τραγουδιά αούτα έπειτα, μαζί με τούς σχετικούς χορούς, μετέδιδοντο άπό τίς αιθούσας των στίς άριστοκρατικές αιθούσας δλης τής Εύρώπης. Πολλοί άπ' τούς χορούς τής μπάσσα νάντασι, τους άνήκοντας στό στάδιο εκείνο τής έξειλιέως τής χορευτικής τέχνης, μπορούν νά παραβληθον πρós σημερινό ταγκό, ένεκα τής βραδύτητος και τής ήρεμίας με την όποια έχορεύοντο. Την άρχή κάθε χορού τής μπάσσα νάντασι άποτελούσε ή λεγομένη «ρεβερέντσια», ύπόκλισι, και ή όποια έμενε άπό τότε και έπαιξε επί 400 συνεχή χρόνια, μεγάλο ρόλο στην ιστορία τού χορού. Έως ότου τώ «μενούέτο», ό κυριώτερος τών χορών τής μπάσσα νάντασι, περίεπτε βασιμώρος σέ άχρηστία και λημονήθηκε.

Την αούτη περίπου εξέλιξι είχαν οι χοροί τής μπάσσα νάντασι και στη Γαλλία και στην 'Ισπανία. Μά ως πρós τη Γαλλία ή εξέλιξι αούτη δεν έγινε στό Παρίσι, άλλα στις βουργουνδικές αούλες τού Νανού και τών Βρυξελλών, ή όποιες τότε ήσαν στό κατακόρυφο τής

δόξης των. Έκει ύπέστησαν άπό χοροί τής μπάς νάνας πολλές τροποποιήσεις, και άπό τή εισήθησαν, στις άρχές ήδη τού 16ου αιώνας, σ' όλες τίς πολιτισμένες χώρες τής Εύρώπης, και άπέτέλεσαν τούς εκ παραδόσεως αούλικούς χορούς, όπως άποδεικνύεται άπό τά αούλικά χρονικά τής εποχής εκείνης. Μετά τούς χορούς τής μπάς νάνας έχορεύετο συνήθως στην Γαλλία και ένας χορός με ταχύτερο βηματισμό, πού πλησίαζε μάλλον πρós τούς λαϊκούς χορούς, ό λεγόμενος «τουρντιόν». Παρόμοιος χορός έχορεύετο εις την 'Ισπανία πρós τών χορών τής μπάς νάνας.

Ό συνδυασμός αούτος προσηγγέλλε ήδη την μεταβολή τών καιρών, την έναρξή μιας νέας εποχής. 'Η αούστηρότης πού έπηρείτο στούς χορούς τής μπάς νάνας άρχισε πλέον νά εκλείπει. Ό κόσμος τών αθισθώνων δέν έξαρτιότανε πλέον στην σοβαρότητα τής έθιμοτυπίας, στην άρμονία τών κινήσεων, στην τυπικότητα τών «ρεβεράνς», στην βραδύτητα τού βηματισμού κατά τών χορών, ή όποια ώμοίαζε μάλλον με δυσκαμψία και με δυσκηνιόα. Ζητούσε νέους, ζωηρότερους χορευτικούς τύπους, και τούς εύρισκε στούς λαϊκούς χορούς. "Ήσαν τά τέλη τής περιόδου τής 'Αναγεννήσεως. Καί όπως κατά τίς άρχές αούτης, έτσι και τώρα, τώ σόνηθμα πρós την μεταρρύθμισιν τού χορού δίνεται και πάλι άπό την 'Ιταλία. 'Η χορευτική μανία, πού είχε καταλάβει τότε δλους τούς κοινωνικούς κύκλους, ξεχωριστά όμως τίς αούλες τών 'Ιταλών ήμερώνων, δημιουργούσε διαρκώς νέους χορούς με νέους συνδυασμούς τών βημάτων. Την εποχή άκριβώς εκείνη συμπίπτει και ή πρώτη έμφάνισι τού «μπαλλέττου». Τότε πράγματι άρχισε νά ζυγνά στούς κύκλους τών ευγενών τών 'Ιταλικών δημοκρατιών και τώ ένδιαφέρον για πών τώ έθνικό και τώ δημόδες. Στην Ιταλική πόινρι τής εποχής εκείνης σπουδαία θέσι κατέχει τώ δημοτικό όσμα, τώ σχετιζόμενον άμέσως πρós τόν βίο τού λαού, και ξεχωριστά τόν λαϊκών και άγροτικών πληθυσμών. Στην Λομβαρδία οι ευγενείς δέν άπαξιούν τώρα νά γυμνάζονται, νά παίζου και νά χορευόν με τούς χωρικούς και νά έρωτοτροπούν με τίς γυναίκες τους. Θεωρούν καθήκον τους νά παρευρίσκονται σ' όλες τίς έορτές τους. 'Η άριστοκρατικές οικογένειες, ή όποιες ποτέ δέν έγκατέλειπον τά μέγαρα πού είχαν μέσα στις πόλεις, άρχίζουν τώρα νά κτίζουν βίλλες και στίς έξοχές και νά διέρχονται όλόκληρους μήνες στα κτήματα τους μεταξύ τών χωρικών. 'Η περίοδος αούτης τής διαμονής τους, έλέγετο «Βιλλετιατούρα», και άπό την 'Ιταλία μετέδθηκε ή μόδα τής έξοχικής διαμονής σέ όλη την Εύρώπη, πρώτα στούς κύκλους τών ευγενών και κατόπι σ' όλες τίς άλλες κοινωνικές τάξεις. Τότε άνεπτύχθηκε και ό λεγόμενος «λομβαρδικός χορός» (μπαλλάρε λομπάρντο), ό όποιος μίγμα άριστοκρατικού και λαϊκού χορού, εκυριάχθηκε σέ λίγον καιρό εις όλες τίς Ιταλικές αούλες, και άργότερα σέ όλες τίς ευρωπαϊκές. Ό χορός αούτος ώνομάστηκε κατόπιν «Γκαγιάρντα». Αούτος και ή λεγομένη «Παβάνος» άπέτέλεσαν επί δύο περίπου αιώνας τούς προτιμώμενους χορούς όλόκληρης τής ερωτικής άριστοκρατίας. Καί ή Παβάνος ήταν χορός τής Λομβαρδίας. Ένώ ή Γκαγιάρντα άνεπτύχθηκε στην Μάντουα, ή Παβάνος, όπως δείχνει και τώ όνομά της, κατάγεται

από τη Πάδουα. 'Αντί: Παδ ο β ά ν α, λεγότανε κατά συκοπή: Παβάνα.

'Αλλά ή Γκαλιάρντα και ή Παβάνα δέν ήταν οι μόνοι, λαϊκής ήδίας προελεύσεως, Ιταλικοί χοροί, που λανσαρίσθηκαν από τόν 16ο αιώνα και έπειτα στην λοιπή Εύρώπη. Πλείστοι άλλοι τούς ήκολούθησαν, ώς ό Σαρταρέλλο, ό Ματαρέλλο, ή Φερραρέλα, ή Μούσκα, ή Καλάτα, ή Κιραντσάνα κτλ. Και πολλοί δέ Ισπανικοί χοροί, είσαχθέντες στην Νεάπολι, της όποιας ή αύλή ήταν Ισπανική' μεταδόθηκαν από κεί στις βορειο-Ιταλικές αύλές του Μιλάνου και της Φερράρας, και απ' αυτές έπειτα έγιναν γνωστές και στις έπίλοιπες αύλές και στην κοινωνία της Βορείας Εύρώπης. Ένας Ιταλός ποιητής και συγγραφέας της έποχής εκείνης, ό Μπογιάρντο, άναφέρει ότι, κατ' αίτησιν κάποιου Γερμανού δουκός, έστάλη στην αύλή του από την αύλή του Μιλάνου ένας διάσημος χοροδιδάσκαλος, για να διδάξη σε τρεις νεαρές πριγκήπισσες τούς Ιταλικούς και Ισπανικούς χορούς «της τελευταίας μόδας». Σημειωτέον, ότι σε ώριωμένες έποχές, όπως π.χ. τα Χριστούγεννα, τίς 'Αποκρής, τό Πάσχα, επίσης δέ και σε γάμους και σε διάφορες άλλες γιορτές, οι χορεύοντες τούς χορούς αυτούς ντυνότανε και μέ τη στολή του τόπου, στον όποιο πρωτοφάνηκαν.

'Απ' τούς Ιταλικούς και Ισπανικούς χορούς άνεπτύχθηκαν άργότερα όλοι οι νεώτεροι ευρωπαϊκοί χοροί.

'Ο χορός άπετέλεσε κατά τούς νεωτέρους χρόνους άπαραίτητο στοιχείο της καλής άνατροφής, όπως τόν θεωρούσαν και οι άρχαίοι. Σήμερα δέ κατέκτησε άναμφισβήτητα την οικουμένη, τό δέ ντίνασκ και ή τζάζε είναι από τά κυριώτερα χαρακτηριστικά της έποχής μας.

Ο ΧΟΡΟΓΡΑΦΟΣ

«ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ»